

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра міжнародного права та міграційної політики**

**Міждисциплінарна курсова робота
на тему:**

**Роль та функції прокурора в кримінальному процесі: порівняльний
аналіз**

Студентки 3 курсу групи МП-31
Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 293 Міжнародне право
Гуменюк І.

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	5
1.1 Правовий статус прокурора як суб'єкта кримінального провадження.....	5
1.2. Конституційна та галузева регламентація діяльності прокурора у кримінальному провадженні.....	9
1.3 Зміст кримінальної процесуальної діяльності прокурора у кримінальному провадженні.....	10
РОЗДІЛ 2. ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	13
2.1 Функції прокурора у кримінальному провадженні.....	13
2.2 Права прокурора у кримінальному провадженні та форми їх реалізації.....	18
2.3 Обов'язки прокурора у кримінальному провадженні.....	20
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ПРОКУРОРА НА ОКРЕМИХ СТАДІЯХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	23
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність обраної теми пояснюється потребою у вивченні правового положення та повноважень прокурора у кримінальному процесі. У зв'язку з постійними змінами в законодавстві та суспільному житті, роль прокурора в кримінальному процесі вимагає постійного оновлення та аналізу. Аналіз правового статусу прокурора дозволить визначити його місце та роль у системі правосуддя, а також виявити можливість вдосконалення законодавства та практики його застосування.

Вивчення цієї теми дозволяє краще зрозуміти принципи сучасного правового регулювання та взаємин між державою та особою.

Зазначена тематика привертала увагу таких науковців: Ніколайчук Г.А., Берзін П. С., Юрчишин В.М., М. М. Полянський, Кравчук В.М., Гончарова О.В., Савчин М. В., Толочко Я. М., Сурженко М. О., Колодчин В. В., Туманянц А. Р. та багатьох інших.

Об'єктом дослідження є прокурор у кримінальному процесі, його діяльність та статус у правовій системі.

Предметом дослідження є правове положення та повноваження прокурора у кримінальному процесі, а також питання, пов'язані з його участю у досудовому розслідуванні та судовому розгляді кримінальних справ.

Мета курсової роботи полягає в аналізі та систематизації правових норм, що регулюють діяльність прокурора у кримінальному процесі, визначенні його ролі та місця у правовій системі, а також виявленні проблем та перспектив розвитку його інституту.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішувалися такі **завдання**:

1. аналіз поняття прокурора, як суб'єкта кримінального провадження;
2. визначити конституційну та галузеву регламентацію діяльності прокурора у кримінальному провадженні;
3. розглянути зміст кримінальної процесуальної діяльності прокурора у кримінальному провадженні нормативно-правових актів.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань були використані наступні методи: аналіз літератури, описовий, узагальнення теоретичних положень.

Структура роботи: вступ, три розділи, що мають шість підрозділів, висновки, список використаних джерел (35 найменувань). Загальний обсяг роботи – 36 сторінки, з яких – 32 основний текст.

РОЗДІЛ 1

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

1.1 Правовий статус прокурора як суб'єкта кримінального провадження

У юридичній літературі висвітлюється той факт, що завдання та роль прокурора в кримінальному процесі формують особливий правовий статус цього учасника кримінального провадження [1, с. 316]. Зазначається, що ця характеристика повинна відображати реальну функцію прокурора та підкреслювати його особливе правове становище порівняно з іншими державними службовцями. Ця особливість має вплив на визначення змісту процесуального статусу прокурора, зокрема, щодо його законних інтересів. Ми розділяємо думку Я.М. Толочка щодо існування певних обмежень для прокурора, які включають обмеження в сфері свободи дій у рамках правовідносин, що заважають неправомірному використанню прокурором свого посадового становища з метою захисту та оборони інтересів інших суб'єктів чи суспільних інтересів [2, с. 181].

В.В. Колодчин та А.Р. Туманянц вказують, що особливістю правового статусу посадової особи є те, що вона діє не від власного імені, а від імені відповідного державного органу, тобто від імені держави [3, с. 10]. Держава безпосередньо встановлює через імперативні приписи те, що має досягти прокурор у кримінальному провадженні, оскільки він відстоює інтереси держави. Зокрема, у коментарях до Рекомендації Комітету Міністрів державам – членам Ради Європи № REC (2000) 19 «Про роль прокуратури в системі кримінального судочинства» прямо зазначено, що «публічні обвинувачі при виконанні своїх обов'язків повинні керуватися публічним інтересом» [4]. Ці інтереси, у зв'язку з реалізацією прокурором правоохоронної функції, включають забезпечення верховенства права та законності у кримінальному провадженні, захист прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави у сфері кримінального судочинства, а також боротьбу із злочинністю. Тому для посадових осіб законний інтерес

перетворюється на завдання та функції, що забезпечують виконання інтересів держави у відповідній сфері.

Отже, з вищесказаного можна зробити висновок, що у кримінальному процесі прокурор виступає від імені держави і має за завдання захищати її інтереси. Це передбачає не лише забезпечення верховенства права і законності, а й захист прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави у сфері кримінального судочинства, а також боротьбу із злочинністю. Правовий статус прокурора визначається його функціями та завданнями, спрямованими на виконання інтересів держави у цій сфері.

З цього можна зазначити, що прокурор, як посадова особа правоохоронного органу держави, має структуру статусу, що трохи відрізняється від фізичних осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні. Це враховується при визначенні його статусу, де важливою є роль прокурора як особи, уповноваженої на ведення кримінального провадження, а також його відносини з іншими державними органами та їх посадовими особами, які беруть участь у цьому процесі. При характеристиці процесуального статусу прокурора використовуються такі поняття, як "компетенція" та "повноваження". Слід зауважити, що специфіка становища посадових осіб, які ведуть кримінальне провадження, обумовлена тим, що їх кримінальне процесуальне положення є похідним від статусу органу держави, який вони представляють, і в якому вони обіймають відповідну посаду. У правовому аспекті посада характеризується колом прав і обов'язків, закріплених за посадою, і є частиною прав і обов'язків державного органу [5, с. 105].

Отже, з вищесказаного можна зробити висновок, що статус прокурора в кримінальному процесі визначається його роллю як представника держави, уповноваженого на ведення кримінального провадження. Цей статус відрізняється від статусу фізичних осіб-учасників процесу, оскільки він обумовлений не лише його правами і обов'язками, а й його взаємодією з іншими державними органами. Посадова особа прокурорського органу представляє державу, і її правовий статус визначається статусом цього органу. Таким чином, прокурор має специфічний

статус, який відображає його функції та взаємодію з іншими органами у системі правосуддя.

Ці органи, як відомо, поділяються на законодавчу, виконавчу та судову владу залежно від їх функцій. Проте, фахівці відзначають, що правове положення прокурора вирізняється серед працівників інших правоохоронних та державних органів. Це пов'язано з функціональною спеціалізацією органів (судів, прокуратури, органів досудового розслідування, оперативних підрозділів, експертних установ тощо), що визначає обсяг питань, в яких посадова особа бере участь у кримінальному провадженні. Відповідно до цього, для виконання завдань та функцій, прокурор наділяється відповідними правами та обов'язками. Такий підхід до визначення статусу посадових осіб держави є засобом забезпечення дотримання законності та верховенства права в їх діяльності, що є основою відповідно до статті 19 Конституції України.

У сфері кримінального судочинства це має важливе значення, оскільки ця норма визначає правовий режим діяльності учасників кримінального процесу. Кримінальне процесуальне право передбачає особливий спеціально-дозвільний тип правового регулювання, за яким "дозволено лише те, що прямо передбачено законом" [6, с. 29].

Таким чином, кримінальний процесуальний статус посадових осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, складається з двох взаємопов'язаних елементів. По-перше, це коло питань (справ), з якими посадова особа пов'язана у кримінальному провадженні, а також пов'язаних з ним функцій та завдань, що відображає функціональне призначення державного органу, який вона представляє. Ця складова статусу називається компетенцією (предметом відання). Зокрема, Л.М. Лобойко вказує, що в загальній теорії права термін "компетенція" вживається винятково щодо державних органів - суб'єктів права, які є представниками публічної влади. Останні наділяються державою владними повноваженнями, що дозволяють їм вимагати від інших суб'єктів певної суспільно корисної поведінки [7, с. 23].

Це пов'язано не лише з можливістю визначення компетенції прокурора та інших посадових осіб, таких як слідчий, суддя, а й є підставою для розрізнення їх

статусу, а отже, змісту та характеру їх кримінальної процесуальної діяльності. Щодо кримінально-процесуальної компетенції, то Л.М. Лобойко визначає це поняття «як покладений кримінально-процесуальним законом на органи дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду обсяг публічних справ у сфері вирішення кримінально-правових конфліктів, що виникають у суспільстві».

Щодо компетенційних елементів, то, на думку Л.М. Лобойка, до них належать:

а) нормативно встановлені цілі; б) предмети відання як юридично визначені певні сфери і об'єкти впливу; в) владні повноваження як гарантована законом міра прийняття рішень і вчинення дій.

У цілому, погоджуючись із Л.М. Лобойком щодо структури компетенції, разом із цим підтримуємо тих вчених, які до її структури пропонують віднести функції, цілі та завдання, які виконує посадова особа [8, с. 174].

Отже, кримінальний процесуальний статус посадових осіб учасників кримінального провадження складається з двох основних елементів: компетенції, яка визначає коло питань, функцій та завдань, пов'язаних з участю у кримінальному провадженні, та компетенційних елементів, що включають нормативно встановлені цілі, предмети відання та владні повноваження. Ці аспекти визначають структуру та характер кримінальної процесуальної діяльності посадових осіб.

Компетенція та компетенційні елементи визначають структуру кримінально-процесуального статусу посадових осіб, включаючи прокурорів та інших учасників кримінального провадження. Розрізнення цих аспектів дозволяє визначити обсяг їхньої участі у кримінальному провадженні та спрямованість їхньої діяльності на досягнення встановлених цілей.

Отже, компетенція прокурора у кримінальному провадженні визначається предметом його відання, обсягом функцій, цілями та завданнями у сфері вирішення кримінально-правових конфліктів у суспільстві. Права та обов'язки посадових осіб, уповноважених на здійснення кримінального провадження, є засобами зв'язку між учасниками кримінального провадження і визначаються компетенцією,

спрямовуючись на вирішення завдань, досягнення цілей та виконання функцій, що утворюють компетенцію прокурора.

1.2. Конституційна та галузева регламентація діяльності прокурора у кримінальному провадженні

Дослідження походження нормативно-правового регулювання діяльності прокурора в кримінальному процесі варто розглядати в контексті історичних та соціально-економічних періодів розвитку суспільства. Аналіз цієї проблематики допоможе зрозуміти закономірності та прогнозувати перспективи розвитку правового статусу прокурора у кримінальному процесі.

Дослідження розвитку нормативно-правового регулювання діяльності прокурора в кримінальному процесі вказує на необхідність аналізувати його у контексті історичних та соціально-економічних періодів розвитку суспільства. Особлива увага до періоду правозахисної діяльності прокуратури в незалежній Україні свідчить про важливість розуміння закономірностей та прогнозування перспектив розвитку правового статусу прокурора у кримінальному процесі. Також, різні типи прокуратури, що існували в Україні, вказують на різноманітні функції та завдання цього органу, що варто враховувати при подальшому регулюванні його діяльності.

Важливо відзначити, що за часів Литовських статутів на українських землях відбулося утворення окремої групи "спеціалістів" у сфері правозастосування. Інститут "інстигатора" відігравав ключову роль, перш за все, у забезпеченні інтересів правосуддя (обвинувачення, захист): його повноваження тісно пов'язувалися з судовим процесом та такими інститутами судового представництва, як речник та уповноважений. Важливо відзначити, що ці історико-правові факти мають пряме стосування до розвитку інституту адвокатури.

Також варто відзначити, що зі введенням у дію Кримінального процесуального кодексу України 2012 року правоохоронна система країни "отримала двох прокурорів", які мають однакову процесуальну назву, але

відрізняються за процесуальними повноваженнями: прокурор – процесуальний керівник досудового розслідування; прокурор – керівник органу прокуратури. Незважаючи на тенденції до самостійності прокурора – процесуального керівника, кримінально-процесуальний закон залишив досить суттєві можливості впливу керівника прокуратури на рішення підлеглих, тим самим обмежуючи його "самостійність" у деяких випадках. Ця ситуація впливу на процес розслідування спостерігається не тільки на рівні району чи міста, але й на рівні держави – від звичайного працівника прокуратури до Генерального прокурора.

За останні роки спостерігається тенденція до переорієнтації прокуратури на захист публічного інтересу та суспільних цінностей, що стає новим підходом у прокурорській діяльності. Така модель відходить від традиційного розуміння прокурорської ролі, де акцент робився на законності, і ставить перед прокурором завдання не лише виконання законів, але й забезпечення захисту суспільних благ і загальнолюдських цінностей.

1.3 Зміст кримінальної процесуальної діяльності прокурора у кримінальному провадженні

У кримінальному провадженні прокурор виступає як єдиний учасник у всіх його етапах і має повну самостійність у своїй процесуальній діяльності. Втручання в цю діяльність осіб, які не мають відповідних законних повноважень, заборонене. Органи державної влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, службові особи та громадяни зобов'язані виконувати законні вимоги прокурора, перш за все ті, що виражені у формі процесуальних рішень [9].

Прокурорське процесуальне керівництво досудовим розслідуванням український законодавець визначає як форму прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування. Однак серед українських вчених у галузі кримінального процесу виникає дискусія щодо необхідності розмежування прокурорського нагляду та процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Згідно з В.М. Юрчишиним, доцільно провести чітке

розмежування між функцією нагляду за додержанням законів у досудовому провадженні і функцією керівництва розслідуванням. Наглядова функція є пріоритетною, оскільки вона стосується всіх учасників досудового провадження, тоді як функція процесуального керівництва є додатковою і охоплює лише органи досудового розслідування. Наглядова функція гарантує законність всього досудового провадження, тоді як процесуальне керівництво спрямовує діяльність органів досудового розслідування на повне і об'єктивне розслідування кримінальної справи в рамках законності. Таким чином, функції нагляду та процесуального керівництва взаємопов'язані, але не замінюють одна одну [10].

Українське законодавство передбачає прокурорське процесуальне керівництво досудовим розслідуванням як форму прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування. Проте серед українських вчених виникає дискусія щодо необхідності розмежування прокурорського нагляду і процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Важливо відзначити, що наглядова функція прокурора є пріоритетною і гарантує законність всього досудового провадження, в той час як процесуальне керівництво є додатковою і спрямоване на забезпечення повного і об'єктивного розслідування кримінальної справи. Таким чином, взаємодія між функціями нагляду та процесуального керівництва є важливим аспектом прокурорської діяльності, який забезпечує ефективне проведення кримінального розслідування відповідно до закону.

Досліджуючи характеристики прокурорського нагляду, можна відзначити, що:

- 1) він здійснюється від імені держави;
- 2) це самостійний вид діяльності держави, який включає правову оцінку дотримання законів піднаглядними суб'єктами, що переважно охоплюють публічні органи та установи;
- 3) він незалежний від впливу та інтересів інших органів влади або їх посадових осіб;
- 4) він є специфічним видом діяльності держави, оскільки має певну мету, завдання, особливий предмет, об'єкти та суб'єкти [11].

На практиці прокурор не завжди використовує свої владно-розпорядчі повноваження. Іноді він обмежується усними зауваженнями рекомендаційного характеру, але у разі необхідності може вживати владно-розпорядчі заходи, передбачені законом. Прокурор має широкі повноваження для усунення та попередження порушень законів і норм кримінального процесу, охорони прав і законних інтересів громадян, а також забезпечення якісного розслідування справи.

Отже, процесуальний статус та участь прокурора у кримінальному провадженні визначається законодавством України, яке наділяє прокурора широкими повноваженнями. Під час досудового розслідування наглядова функція прокурора вважається пріоритетною, оскільки вона сприяє захисту прав та законних інтересів учасників кримінального провадження та законності діяльності правоохоронних органів.

У кримінальному процесі прокурор відіграє ключову роль, виконуючи наглядову функцію з метою забезпечення законності та об'єктивності розслідування. Він має широкі повноваження, але не завжди використовує владно-розпорядчі заходи, надаючи перевагу рекомендаціям. Прокурорський нагляд у кримінальному провадженні визначається законодавством України і забезпечує охорону прав та законних інтересів учасників процесу, забезпечуючи законність дій правоохоронних органів.

РОЗДІЛ 2

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

2.1 Функції прокурора у кримінальному провадженні

Функції учасників кримінального процесу є ключовим елементом їх процесуального статусу, оскільки вони визначають спрямованість їх дій, завдання, які вони виконують у процесі, а також встановлюють їх права та обов'язки. Ці функції відображають процесуальне становище учасників кримінального процесу і допомагають організувати роботу державних органів, посадових осіб та інших осіб, які беруть участь у процесі [12].

Функції учасників кримінального процесу є важливим елементом їх процесуального статусу, оскільки вони визначають завдання, які вони виконують у процесі та їхні права та обов'язки. Кримінально-процесуальні функції включають такі елементи, як мета функції, спосіб здійснення, процесуальна дія, умови вчинення, обсяг повноважень та суб'єкт. Вони допомагають організувати діяльність учасників кримінального процесу та відрізняються від повноважень, які є засобом для забезпечення виконання функцій. Прокурорські функції визначаються законодавством та включають напрямки його діяльності, що спрямовані на досягнення мети, вирішення завдань та використання повноважень, що надані прокурору.

У кримінальному процесі функції учасників є важливим елементом їх статусу, оскільки вони визначають завдання, які вони виконують, та обов'язки, які вони несуть. Ці функції мають складну структуру, що включає мету, спосіб здійснення, процесуальну дію, умови вчинення, обсяг повноважень та суб'єкт. Прокурорські функції визначаються законодавством та включають напрямки діяльності, спрямовані на досягнення мети та вирішення завдань, що стоять перед прокуратурою.

Функція прокурора у кримінальному процесі визначається як загальною державно-правовою функцією прокуратури, так і його конкретною роллю у кримінальному провадженні. Прокурор не має бути розглянутий як "четверта" влада, але як орган публічного обвинувачення, який виступає як у суді, так і під час розслідування злочинів, виконуючи не нагляд, а переслідування за законом. Функції прокурора в кримінальному провадженні визначаються законодавством України і включають у себе напрями його діяльності, спрямовані на забезпечення додержання законів на всіх етапах кримінального процесу і підтримку законності у винесенні судових рішень у кримінальних справах [13, с.23].

Прокурор у кримінальному провадженні виконує ряд важливих функцій, спрямованих на забезпечення правопорядку та додержання законів. Основні функції прокурора у кримінальному провадженні включають:

Організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням: прокурор визначає стратегію розслідування, призначає дії слідчим, контролює їх та забезпечує додержання закону під час досудового розслідування.

Представництво держави в суді: прокурор представляє інтереси держави в суді під час розгляду кримінальних справ, виступає як обвинувачення та підтримує обвинувачення під час судового засідання.

Контроль за додержанням законності: прокурор контролює дії органів досудового розслідування та слідчих з метою запобігання порушенням закону та забезпечення правильного вирішення справи.

Підготовка та обґрунтування обвинувачення: прокурор готує та обґрунтовує обвинувачення, викладає докази вини під час судового розгляду, демонструючи виняткову об'єктивність та справедливість.

Попередження правопорушень: прокурор взаємодіє з іншими правоохоронними органами з метою попередження правопорушень та забезпечення громадської безпеки.

Ці функції дозволяють прокурору ефективно виконувати свою роль у системі правосуддя, забезпечуючи додержання законності та захист прав і свобод громадян.

Отже, функція прокурора у кримінальному процесі включає обвинувальну, процесуального керівництва досудовим розслідуванням і представництво інтересів держави у суді. Кожна стадія кримінального процесу має свої мети і завдання, і прокурор виступає учасником кожної з них, виконуючи певну роль для досягнення цих цілей. У ряді досліджень вчених визначаються різні види функцій прокурора, такі як боротьба зі злочинністю, нагляд за законністю, керівництво досудовим розслідуванням, інші. Наведені дослідження показують, що в поглядах працівників прокуратури щодо основних функцій прокурора переважають обвинувальна, правозахисна, наглядова і координаційна функції [14, с.18].

Функція прокурора у кримінальному процесі має комплексний характер і включає в себе обвинувальну, процесуального керівництва досудовим розслідуванням і представництво інтересів держави у суді. Крім того, роль прокурора у кримінальному провадженні визначається законами України і міжнародними нормативно-правовими актами. Науковці і працівники прокуратури вважають основними функціями прокурора обвинувальну, правозахисну, наглядову та координаційну.

Розглядаючи питання про самостійні та відносно самостійні функції прокурора, Ю.А. Гнатюк вказує на те, що певні види діяльності, що часто називаються процесуальними функціями, як-от підтримання цивільного позову та заперечення проти цивільного позову, правозахист, участь у розслідуванні кримінального правопорушення, координація діяльності органів досудового розслідування, запобігання злочинності та інші, можуть бути вважати самостійними або відносно самостійними функціями, але вони не є обов'язковими для кримінального процесу. Основними кримінально-процесуальними функціями прокурора у досудовому розслідуванні є ті напрями його діяльності, що допомагають у вирішенні основного питання кримінального провадження – питання про кримінальну відповідальність. Важливо зазначити, що кримінально-процесуальні функції та предмет відання прокурора взаємопов'язані, і прокурор може починати реалізацію своїх функцій тільки у разі, якщо досудове розслідування належить до його компетенції. Повноваження прокурора допомагають забезпечити

успішний результат у всіх напрямках його діяльності в ході досудового провадження та надають конкретний зміст виконанню функцій. Хоча будь-яке повноваження прокурора може використовуватися ним для реалізації різних функцій, віднесення окремих повноважень до певних функцій може бути умовним [15, с.127–128, 130].

Таким чином, Конституція України визначає три основні функції прокурора в кримінальному процесі: підтримання публічного обвинувачення в суді; організація і керівництво досудовим розслідуванням, а також вирішення інших питань у процесі кримінального провадження, у тому числі нагляд за діяльністю органів правопорядку; та представництво інтересів держави в суді у виняткових випадках і відповідно до визначених законом процедур [16]. Проте, ці конституційні функції не повністю відображають функції, визначені в Законі України "Про прокуратуру", який потребує гармонізації з Конституцією України. Наприклад, у Конституції зазначено лише підтримання обвинувачення в суді, не уточнюючи, що ця функція починається з моменту повідомлення особі про підозру в учиненні злочину. Це важливо, оскільки прокурор, який залишається незмінним протягом усього провадження, може належним чином підготуватися й утримувати обвинувачення в суді, а під час судових дебатів переконати суд у своїй позиції [17, с. 153].

Поняття, такі як публічна влада, органи публічної влади, публічне управління, посадовці публічної влади, охоплюють інститути й процеси, що не обмежуються виключно державним характером. Система органів публічної влади включає не лише державні органи (органи державної влади), а також органи місцевого або регіонального самоврядування, які не є державними. Крім того, публічне управління не збігається з державним, оскільки його здійснюють адміністративні органи, які також не є державними (наприклад, виконавчі комітети органів місцевого/регіонального самоврядування) [18, с.76].

У контексті нашого дослідження важливо підкреслити, що функції прокурора виконує не тільки сам прокурор. У пункті 3 глави 2 КПК України прокурор, а також інші учасники кримінального провадження, зокрема керівники органів досудового розслідування, слідчі та оперативники, відносяться до прокуратури, і відповідно до статті 340, якщо прокурор відмовляється підтримувати державну

відповідальність потерпілий має право надати йому допомогу. Тому йдеться не про виняткові повноваження прокурора у цій сфері, а про його важливу чи провідну роль у цій діяльності. [19, с.80].

Ухвала Оболонського районного суду м. Києва від 27 лютого 2019 року стосується клопотання про відвод прокурора в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Обвинувачена та її захисник запропонували відвести прокурора, оскільки, на їхню думку, прокурор не має права брати участь у судовому засіданні у цьому провадженні. Проте суд відмовив у задоволенні цього клопотання, мотивуючи це тим, що обвинувачена та її захисник не представили достатніх доказів, що підтверджують наявність конфлікту інтересів чи необ'єктивності прокурора. Суд вважає, що доводи обвинуваченої не мають підґрунтя для відводу прокурора, тому відхилив їхнє клопотання [20].

Визначення функції прокуратури як "підтримання публічного обвинувачення" відповідає міжнародним стандартам і чітко характеризує роль прокурора у реалізації обвинувальної функції у суді. Аналіз співвідношення "державного обвинувачення" та "публічного обвинувачення" вказує на потребу змін у КПК України та Законі України "Про прокуратуру", зокрема, заміни функції прокуратури "підтримання державного обвинувачення у суді" на функцію "підтримання публічного обвинувачення у суді". Це дозволить закріпити цю функцію як процесуальну діяльність прокурора, яка відбувається в інтересах суспільства та забезпечує застосування кримінального закону у випадках кримінального покарання, забезпечуючи при цьому права учасників кримінального судочинства та ефективність системи кримінальної юстиції [21, с. 60].

У підсумку, важливо відзначити, що діяльність прокурора у судовому процесі включає його обов'язок підтримання публічного обвинувачення. Ця функція не лише відповідає міжнародним стандартам, а й чітко визначає роль прокурора в забезпеченні захисту суспільних інтересів у судових процедурах. Аналіз показує, що потрібні зміни в законодавстві, щоб визначити цю функцію як підтримання публічного обвинувачення у суді, забезпечуючи при цьому права всіх учасників судового процесу та ефективність судочинства.

2.2 Права прокурора у кримінальному провадженні та форми їх реалізації

Функції та повноваження не є ідентичними поняттями, як за змістом, так і за характеристиками. Якщо функція визначається основними діями, які має виконати за законом, то повноваження визначаються правами. Повноваження (права) служать для забезпечення виконання функцій. Функції прокурора є первинними, в той час як повноваження є вторинними. Обсяг прав повинен відповідати обов'язкам. У кримінальному процесі функції та повноваження повинні бути виражені через обов'язки і права. Вчений В.М. Кравчук вважає за доцільне класифікувати всі повноваження прокурора за змістом його діяльності, поділяючи їх на три групи [22, с. 51].

Перша група повноважень включає організаційно-відомчі функції, які надають Генеральному прокурору та іншим прокурорам право керувати та організовувати роботу прокуратури в цілому і її структурних підрозділів. Ці повноваження визначаються нормативними актами прокуратури і мають субординаційний характер, обмежуючи їх використання внутрішньовідомчими потребами.

Друга група повноважень - це процесуальні функції прокурора, які передбачені процесуальним законодавством. Ці повноваження охоплюють участь прокурора в усіх етапах кримінального процесу, забезпечуючи дотримання законності органами досудового розслідування та виконання судових рішень у кримінальних справах. Вони мають владний характер і включають нагляд за законністю проведення досудового слідства та виконання судових рішень, а також застосування примусових заходів, пов'язаних з обмеженням особистої свободи.

Третя група повноважень - представницькі функції прокурора, що передбачають представництво інтересів громадян та держави в суді на будь-якій стадії судового процесу. Ці функції реалізуються у цивільному, господарському та адміністративному судочинствах і не мають аналогів у правовій системі [23, 24, 25].

Залежно від характеру діяльності прокурора в досудовому кримінальному провадженні його процесуальні повноваження діляться на наступні групи: перевірні

(витребування та вивчення матеріалів кримінального провадження); повноваження реагування (дають вказівки, вводять інструктаж, починають відсторонення слідчого, його заміну) ; погоджувальні повноваження (погодження клопотань слідчого); організаційні (організація прокурором досудового розслідування).

Права та обов'язки прокурорів визначають їхню поведінку при виконанні професійних обов'язків. Ці права завжди обмежені та виражені в межах перебування на службі та в конкретних правовідносинах. Права прокурора ґрунтуються на законі, спрямовані на досягнення соціального блага і забезпечені гарантіями. Порушення цих прав тягне за собою юридичну відповідальність. Права прокурорів можна поділити на матеріальні (стосуються статусу та захисту) та процесуальні (для ефективного виконання функцій прокурора). Матеріальні права прокурорів передбачені законами, такими як Конституція України та закони про прокуратуру. Процесуальні права прокурора визначені відповідним процесуальним законодавством.

Отже, матеріальні (або статусні) права прокурорів гарантуються Конституцією України та рядом законів, які визначають їхній правовий статус і захист. Ці права відображають особливий статус прокурорів у суспільстві та уряді. З іншого боку, процесуальні права прокурора надаються для забезпечення ефективного виконання ними функцій прокуратури. Ці права закріплені у відповідних процесуальних законах, зокрема, у КПК, ЦПК, КАСУ та ГПК. Такий розподіл прав дозволяє прокурорам ефективно виконувати свої обов'язки відповідно до закону та забезпечує їхній правовий захист у процесі виконання професійних обов'язків.

2.3 Обов'язки прокурора у кримінальному провадженні

Обов'язки прокурорів включають виконання додаткових завдань і не скасовують потреби дотримуватися загальних конституційних та інших правових обов'язків, що впливають з правових відносин (якщо такі відносини не суперечать статусу прокурора) [26, с.132]. Юридично закріплені обов'язки прокурора

проявляються у вимогах до його поведінки. Ця поведінка відображається у прийнятих рішеннях, діях або бездіяльності прокурора під час роботи в органах прокуратури. Поведінка прокурора може бути законною, тобто відповідати вимогам українського законодавства, або незаконною, що може бути підставою для його притягнення до юридичної відповідальності. Основні вимоги до поведінки прокурора закріплені у статті 19 Закону "Про прокуратуру" [27].

Інші обов'язки прокурора передбачені Кодексом професійної етики та поведінки прокурорів, процесуальними кодексами. За неналежне виконання службових обов'язків прокурор може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності. Вчені В.В. Луцик та Т.В. Кордіяка підтримують трьохчленну класифікацію повноважень прокурора, яка включає повноваження, спрямовані на виявлення, усунення та попередження порушень закону [28, с.194-200].

Обов'язки прокурора у кримінальному провадженні включають:

Організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням: прокурор має право визначати стратегію розслідування, призначати дії слідчим, контролювати їх та забезпечувати додержання закону під час досудового розслідування.

Вирішення питань під час кримінального провадження: прокурор має право приймати рішення про відкриття, припинення чи призупинення кримінального провадження, а також вирішувати інші питання, передбачені законом, у межах своєї компетенції.

Нагляд за додержанням законності під час проведення досудового розслідування: прокурор здійснює нагляд за діяльністю органів правопорядку та контролює їх дії з метою запобігання порушенням закону.

Участь у судових засіданнях: прокурор представляє обвинувачення в суді та виступає як представник держави під час розгляду кримінальних справ.

Забезпечення прав та інтересів громадян у кримінальному провадженні: прокурор виступає захисником прав та законних інтересів громадян у кримінальному провадженні та забезпечує їхню охорону від неправомірних дій.

Керівництво діяльністю слідчих: прокурор має право виносити розпорядження слідчим щодо проведення певних дій у розслідуванні кримінальних справ.

Ці обов'язки спрямовані на забезпечення правопорядку, додержання закону та захист прав та інтересів громадян у кримінальному провадженні.

Так, обов'язки прокурорів визначають межі їхньої поведінки, яка повинна відповідати закону. Правове закріплення обов'язків прокурорів вимагає від них додержання встановлених вимог. Неналежне виконання обов'язків може призвести до притягнення до юридичної відповідальності. Вчені підтримують класифікацію повноважень прокурора на три типи, спрямованих на виявлення, усунення та попередження порушень закону.

Ознайомлення з матеріалами кримінального провадження передбачено законодавством, існують три методи цього ознайомлення: перевірка матеріалів безпосередньо, слухання доповіді особи, яка проводить розслідування, та ознайомлення з наглядовим провадженням.

Прокурор має право безпосередньо брати участь у слідчих та розшукових діях, що проводяться слідчими або оперативними підрозділами. Прокурор має право скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих під час проведення досудового розслідування. Прокурор затверджує підсумкові акти слідчого, якщо вони відповідають вимогам закону щодо форми і змісту, а також обставинам вчиненого злочину чи проступку.

Ознайомлення з матеріалами кримінального провадження є правом прокурора згідно з пунктом 2 частини 2 статті 36 КПК України, яке передбачає повний доступ до всіх матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування. Наукова література виділяє три методи ознайомлення прокурора з цими матеріалами: безпосередній огляд, слухання доповіді особи, що проводить розслідування, та ознайомлення з наглядовим провадженням.

Прокурор має право безпосередньо брати участь у слідчих та розшукових діях, що проводяться слідчими або оперативними підрозділами. Пункт 7 частини 2 статті 36 КПК України надає прокурору право скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих під час проведення досудового розслідування. Прокурор має право затверджувати підсумкові акти слідчого, якщо вони відповідають вимогам

закону щодо форми і змісту, а також обставинам вчиненого злочину чи проступку [29, с. 142].

Законодавство України передбачає чітко визначені права та обов'язки прокурорів у кримінальному провадженні. Прокурор має право ознайомлюватись з матеріалами справи, безпосередньо брати участь у розслідуванні, скасовувати незаконні рішення, а також затверджувати підсумкові акти слідчого. Ці повноваження спрямовані на забезпечення відповідності дій учасників кримінального провадження вимогам закону та правопорядку.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ПРОКУРОРА НА ОКРЕМИХ СТАДІЯХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Однією з ключових змін у статусі прокурора як учасника кримінального провадження є введення правила незмінності прокурора у цьому процесі. Вивчення шляху, яким пройшла ця інновація – від наукової думки до законодавчого врегулювання, дозволяє відзначити, що нормативні зміни в цьому питанні були обґрунтовані науково. Дослідники висували та обґрунтовували пропозиції про необхідність призначення державного обвинувача (принаймні у складних справах) не на етапі направлення кримінального провадження до суду, а на більш ранніх етапах процесуальної діяльності. Це передбачало надання йому широких повноважень для активного керівництва діяльністю слідчого з метою належної підготовки провадження до розгляду в суді. Також розглядалася альтернатива – закріплення правила, що одна й та ж працівник прокуратури може виконувати як наглядові, так і обвинувальні функції у межах конкретного провадження [30, с. 120].

У результаті введення правила незмінності прокурора в кримінальному провадженні відбулися значні зміни у статусі прокурора як учасника цього процесу. Науково обґрунтовані нормативні зміни в цьому питанні вказують на важливість і необхідність реформування процесуального законодавства. Визначення ролі державного обвинувача на ранніх етапах кримінального провадження та надання йому широких повноважень сприяє належній підготовці справ до судового розгляду. Такі зміни викликають необхідність удосконалення роботи прокуратури та забезпечення більш ефективного участі прокурора у кримінальному провадженні.

Подальший розвиток цієї концепції у більш пізніх дослідженнях підтвердив тезу, що перетворення наглядових функцій прокурора у функції підтримання державного обвинувачення виправдовує надання цих функцій одній особі. Це підвищує відповідальність прокурора, який контролює дотримання закону органами досудового слідства, якість обвинувачення, а також глибоке розуміння обставин злочину й доказів у справі. Такий підхід сприяє послідовності між досудовим

переслідуванням і обвинуваченням на судових етапах кримінального процесу [31, с. 40].

Вивчення цього питання у ретроспективному плані вказує на спроби його вирішення шляхом введення відомчих нормативних актів. Зокрема, Генеральним прокурором України було встановлено правило, що передбачало призначення державних обвинувачів на ранніх етапах розслідування у справах, які розслідувалися прокуратурою. Це означало, що обвинувачення мало висуватися з моменту висунення обвинувачення, а в разі оскарження постанов чи дій слідчого або прокурора на стадії досудового слідства – перед розглядом скарг судом [32].

Цілком зрозуміло, чому виникає питання щодо відповідності дій керівника органу прокуратури вимогам КПК України та допустимості отриманих доказів під час проведення процесуальних дій. Згідно з положеннями статті 1311 Конституції України, однією з функцій прокуратури є організація та процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, а також вирішення інших питань, передбачених законом, під час кримінального провадження, і нагляд за діями правоохоронних органів.

Відповідно до пункту 15 частини 1 статті 3 КПК України, прокурором у кримінальному провадженні може бути особа, яка обіймає посаду, визначену Законом України "Про прокуратуру", і вона діє в межах своїх повноважень. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні визначаються статтею 36 КПК України, проте їх обсяг не обмежується цією нормою.

Зазначимо, що за частиною 2 статті 36 КПК України повноваження, передбачені цією статтею, має виключно прокурор, який здійснює нагляд за дотриманням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва. Прокурор, який здійснює процесуальне керівництво в конкретному кримінальному провадженні, визначається керівником відповідного органу прокуратури після початку досудового розслідування та вправі здійснювати свої повноваження з його початку до завершення.

А.Ю.Гнатюк, досліджуючи функціональну структуру кримінальної процесуальної діяльності прокурора у досудовому провадженні, цілком

слушно зазначив про значні повноваження прокурора щодо організації та здійснення розслідування. У досудовому провадженні, пише цей науковець, найважливіші процесуальні рішення (про початок розслідування, про рух провадження, про притягнення особи до кримінальної відповідальності та ін.) приймаються самим прокурором або з його дозволу, або з обов'язковим наступним контролем. Водночас, готуючи свої пропозиції щодо внесення змін і доповнень до чинного КПК України, він звернув увагу лише на необхідність негайного повідомлення слідчим прокурора про проведення процесуальних дій до внесення до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення [33].

На практиці зустрічаються випадки, коли судові рішення приймається з порушенням норм матеріального або процесуального права. Найбільш поширеним способом виправлення подібних помилок в сучасному кримінальному судочинстві є оскарження судових рішень, які не вступили в законнусилу, у Верховному суді і – Апеляційному суді. Апеляційний суд повинен забезпечити вироблення законних, обґрунтованих імотивованих судових рішень, а також прийняття своєчасних заходів, спрямованих на виправлення помилок, допущених на попередніх стадіях кримінального судочинства.

Згідно з пунктом 8 статті 129 Конституції України, однією із фундаментальних засад судочинства є право на апеляційне та касаційне оскарження судових рішень, окрім випадків, встановлених законом. Аналогічні норми містяться також у статті 14 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», процесуальних кодексах України. Поряд з національним законодавством це право проголошено і у міжнародних актах, зокрема: відповідно до пункту 5 статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року кожен, кого засуджено за будь-який злочин, має право на те, щоб його засудження і вирок були переглянуті вищестоящою судовою інстанцією згідно із законом та пункту 2 статті 2 Протоколу № 7 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, кожен, кого суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, має право на перегляд вищою судовою інстанцією винесеного йому вироку або призначеної міри покарання.

Таким чином, можливість перевірки законності, обґрунтованості та раціональності рішення суду в апеляційному порядку за зверненням зацікавлених сторін вважається гарантією конституційного правосуддя щодо забезпечення права на оскарження рішення суду шляхом подання апеляційної скарги учасниками судового процесу. Прокурор займає особливе місце серед таких учасників.

Особливе становище прокурора на цій стадії зумовлене тим, що провадження справ у апеляційній інстанції може відбуватися лише за наявності апеляційної скарги, а оскарження в касаційному порядку можливе лише після апеляційного перегляду. Таким чином, подача прокурором апеляції може мати вирішальне значення, оскільки засуджений, його захисник або інші суб'єкти апеляційного оскарження, передбачені статтею 393 КПК України, не завжди зацікавлені в оскарженні вироку або ухвали суду.

Без оскарження неправомірного виправдувального вироку щодо особи, не законного звільнення особи від виконання вироку з випробувальним терміном, м'якості призначеного покарання, не обґрунтованого припинення процедури або необхідності застосування норм закону про більш тяжкі злочини, подавця апеляції та справи про знищення не можуть підтвердити рішення не законного суду.

У таких випадках роль прокурора набуває надзвичайної важливості, оскільки сторона захисту не завжди зацікавлена у перегляді судового рішення. Наприклад, у кримінальних провадженнях за злочини проти основ національної безпеки України або злочини проти довілля інші зацікавлені особи відсутні, і тому практично ніхто, крім прокурора, не реагує на незаконність, необґрунтованість, невмотивованість чи несправедливість судових рішень у цих справах.

Стадія апеляційного провадження є гарантією забезпечення постановлення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення. Перегляд судових рішень апеляційною інстанцією передбачає формування єдиного підходу до застосування кримінального та кримінального процесуального законодавства України. На підтримку цього, відповідно до статті 421 КПК України, прокурор, потерпілий та його представник мають право подавати апеляційні скарги з такими вимогами:

1. скасувати обвинувальний вирок у зв'язку з необхідністю застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення чи суворіше покарання, скасувати неправильне звільнення обвинуваченого від відбування покарання, збільшити суми, які підлягають стягненню, або в інших випадках, коли це погіршує становище обвинуваченого;
2. скасувати виправдувальний вирок (змінити такий вирок можна лише, коли змінюються мотиви виправдання, а резолютивна частина залишається);
3. скасувати ухвалу про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру у зв'язку з необхідністю застосування закону про більш тяжке діяння або суворіший вид примусових заходів медичного чи виховного характеру;
4. скасувати ухвалу про відмову у застосуванні примусових заходів медичного чи виховного характеру та закриття кримінального провадження щодо неосудного або неповнолітнього, винесену з мотивів, що не вчинили кримінально караного діяння.

Під час апеляційного та касаційного оскарження судових рішень прокурор має важливу роль у забезпеченні законності, обґрунтованості та справедливості судових вироків. Його дії можуть мати вирішальне значення, особливо у випадках, коли інші сторони процесу не зацікавлені в оскарженні рішення. Перегляд судових рішень апеляційною інстанцією сприяє формуванню єдиного підходу до застосування законодавства та забезпечує виправлення можливих помилок, допущених на попередніх стадіях судочинства. Таким чином, роль прокурора у цих процедурах є важливою для забезпечення правосуддя та дотримання законності у кримінальному судочинстві.

Аналіз частини 1. статті 420 КПК України про підстави скасування вироку апеляційного суду та ухвалення ним вироку приводять до висновку, що прокурор є одним із небагатьох суб'єктів (поряд із потерпілим та його представникам), і що у провадженні за відсутності потерпілого — єдиний суб'єкт, якому дозволено вимагати скасування судового рішення в апеляційному порядку. При цьому норми КПК України та Закону України «Про прокуратуру» не встановлюють обмежень

щодо права прокурора на апеляційне оскарження. Винятки передбачені лише статтею 394 КПК України, яка встановлює обмеження щодо оскарження окремих судових рішень (рішення, ухвалені в порядку спрощеного позовного провадження; апеляційне оскарження у випадках, якщо в суді першої інстанції не було заперечено, та суд визнає розслідування недоцільним. Однак вирок, ухвалений на підставі угоди про визнання винуватості, може бути оскаржений прокурором виключно з підстав призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди, а також затвердження судом угоди, яка не могла бути укладена [34].

При цьому прокурор здебільшого не є самостійним у прийнятті рішень, а діє за погодженням з керівником прокуратури або вищестоящими прокурорами, подання апеляційної скарги також вимагає дотримання певних адміністративних процедур, не передбачених Кримінально-процесуальним кодексом України, однак унормовані відомчим Порядком організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні, затвердженим наказом ГПУ від 28.03.2019 р. № 51 [35]. Порядок вимагає від прокурора, який веде провадження, прокурора, який брав участь у суді апеляційної інстанції, та прокурора, який не брав участі в суді апеляційної інстанції, виступити з правовою позицією щодо рішення протягом п'яти днів з дня його ухвалення судом. Керівники обласних прокуратур, прокуратур районів та військових прокуратур гарнізонів надсилають правову позицію щодо законності прийнятого рішення до прокуратури вищого рівня.

У світлі викладених положень Конституції України та КПК України можна зробити висновок, що дії керівника органу прокуратури у контексті призначення прокурора для здійснення процесуального керівництва в кримінальному провадженні повинні відповідати законодавчим вимогам. Прокурор, який здійснює процесуальне керівництво, повинен бути призначений згідно з чіткими процедурними вимогами та мати відповідну компетенцію та повноваження для забезпечення належної підготовки справи до суду. Такий підхід гарантує додержання принципів законності, об'єктивності та ефективності у кримінальному провадженні.

Таким чином, український прокурор бере активну участь на різних етапах кримінального провадження з метою забезпечення додержання законності та захисту прав та інтересів держави та громадян.

ВИСНОВКИ

Дослідження правового положення та повноважень прокурора у кримінальному процесі є важливим для розуміння його ролі та функцій у системі правосуддя. Прокурор виступає як представник держави у кримінальному судочинстві, забезпечуючи обвинувачення у вчиненні злочинів, а також захист прав та законних інтересів громадян. Його повноваження включають право ведення досудового слідства, підтримку обвинувачення на суді, надання правової допомоги потерпілим та інші завдання, спрямовані на забезпечення правосуддя та захист громадян від злочинів.

В сучасній Україні прокуратура виступає єдиним державним органом, який забезпечує законність, захищає права та інтереси громадян у кримінальному провадженні та інших сферах. Прокурори виконують функції нагляду за додержанням законів під час досудового розслідування, представляють державу в суді та взаємодіють з іншими правоохоронними органами з метою забезпечення правопорядку та безпеки громадян. Важливою частиною роботи прокуратури є також попередження правопорушень та реагування на них, що робить її ключовим органом в системі правосуддя країни.

Аналіз правового статусу прокурора дозволяє виявити проблеми та недоліки у законодавстві, що регулює його діяльність, а також запропонувати шляхи їх вирішення. Важливою є також роль прокурора у забезпеченні законності та правопорядку в суспільстві, його взаємодія з іншими суб'єктами правосуддя та залучення громадськості до боротьби зі злочинністю.

Що стосується аналізу апеляційного провадження, то під час апеляційного провадження прокурори, виконуючи свої повноваження, висловлюють обґрунтовану позицію щодо законності оскарженого судового рішення в межах вимог, викладених у апеляційній скарзі. За наявності підстав для прийняття рішення на користь осіб, в інтересах яких апеляція не надійшла, вони ініціюють прийняття судом відповідного рішення. Прокурори також можуть виступати з ініціативою повторного дослідження обставин кримінального провадження у разі, якщо вони були досліджені судом

першої інстанції неповністю або з порушеннями. Вони також можуть ставити питання про дослідження доказів, клопотання про які судом першої інстанції відхилені або про які стало відомо після ухвалення судового рішення.

Висновок роботи підтверджує, що проблематика обраної теми була досліджена повністю та відповідно до вимог. Застосування наукових статей та вивчення думок різних вчених дозволило ретельно розглянути питання.

Отже, для подальшого розвитку цієї сфери потрібно працювати над новими методиками, які б відповідали сучасним умовам та враховували науково-технічний прогрес.

Пропозиції щодо вдосконалення повноважень прокурора у кримінальному процесі в Україні можуть включати наступні аспекти:

1. Уточнення та розширення переліку функцій прокурора, включаючи більш активну участь у попередженні злочинів та розслідуванні корупційних правопорушень.
2. Спрощення та уніфікація процедур ведення кримінального провадження для забезпечення більшої ефективності та швидкості розгляду справ.
3. Забезпечення постійного професійного навчання та підвищення кваліфікації прокурорів для відповідності сучасним вимогам та стандартам.
4. Створення спеціалізованих антикорупційних підрозділів у прокуратурі для боротьби з корупцією серед посадових осіб.
5. Надання прокурорам більш широких можливостей участі у судових засіданнях та захисту інтересів держави в судових процесах.
6. Посилення співпраці між прокуратурою та іншими правоохоронними органами для більш ефективного вирішення кримінальних справ.
7. Зміцнення системи внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю прокуратури для підвищення її ефективності та прозорості.

Дані пропозиції можуть сприяти покращенню роботи прокуратури у кримінальному процесі та забезпечити більш ефективний захист прав та інтересів громадян та держави.

Можна зробити висновок, що теоретичне обґрунтування, що практичне процесуального статусу прокурора має життя в майбутньому, тобто може застосовуватись у практичній діяльності.

Таким чином, дослідження цієї теми є важливим для підвищення ефективності кримінального правосуддя та забезпечення правової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сурженко М. О. Структура і зміст правового статусу прокурора. *Проблеми законності*. 2013. Вип. 123. С. 314-322.
2. Толочко Я. М. Правовий статус прокурора: сучасні підходи вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Серія Юридичні науки. Випуск 2. Том 4. С. 180-186.
3. Колодчин В. В., Туманянц А. Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції : монографія. Х.: *Оберіг*, 2016. 228 с.
4. Щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя : Рекомендація Res (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам від 6 жовтня 2000 року. http://pravo.org.ua/files/zarub_zakon/rek_2000.pdf (дата звернення: 14.03.2024).
5. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.. Х. : *Право*, 2010. 624 с.
6. Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін.. Харків: *Право*, 2013. 824 с.
7. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальна компетенція: монографія. Д.: *Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ*. 2006. 188 с.
8. Сабадаш В. П., Єна І. В. Предмет відання прокурора в досудовому провадженні. *Вісник Запорізького національного університету Юридичні науки*. 2009. № 2. С. 174-180.
9. Актуальні питання кримінального процесу України [текст]: навч. посіб. / [Є.М. Блажівський, І.М. Козьяков, О.М. Толочко, С.С. Мірошніченко, Г.П. Власова та ін]; за заг. ред.. Є.М. Блажівського. – К: НАПУ; *Центр учбової літератури*, 2013 р. С.33
10. Юрчишин В.М. Прокурор як керівник досудового розслідування / В. М. Юрчишин // *Адвокат*. 2012. № 7. С. 26-30. http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_7_6 (дата звернення: 14.03.2024).

11. Рибалка Н.О. Поняття та сутність прокурорського нагляду. / Н.О. Рибалка. // *Форум права*. 2012. № 4. С. 768-772.
12. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>. (дата звернення: 14.03.2024).
13. Ніколайчук Г.А. Повноваження прокурора та їх реалізація у судовому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2019. 262 с.
14. Юрчишин В.М. Функції прокурора у досудовому розслідуванні: теорія і практика: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2016. 443 с.
15. Гнатюк А.Ю. Функціональна структура кримінальної процесуальної діяльності прокурора у досудовому провадженні : монографія. Харків: *Право*, 2019. 152 с.
16. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 14.03.2024).
17. Шульган І. І. Обвинувальна діяльність прокурора у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 35, ч. 2, т. 3. С. 150–154.
18. Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеціанська Комісія). Мірило правовладдя. European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission). Rule of Law Checklist: коментар: глосарій. Страсбург: USAID, 2017. 163 с.
19. Рогатюк І.В. Теоретичні, правові та праксеологічні основи кримінальної процесуальної діяльності прокурора у досудовому розслідуванні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2018. 604 с.
20. Електронна база Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80143552>. (дата звернення: 14.03.2024).

21. Гончарова О.В. Теорія та практика відмови від підтримання державного обвинувачення: *дис. ... канд. юрид. наук* : 12.00.09 ; Міжнар. гуманітар. ун-т. Одеса, 2019. 286 с.
22. Кравчук В.М. Прокуратура України як орган державної влади: інституційно-правовий аспект: *дис. ... канд. юрид. наук* : 12.00.10, Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. К., 2012. 200 с.
23. Руденко М.В. Теоретичні проблеми представництва прокуратурою інтересів держави в арбітражних судах: *дис... д-ра юрид. наук*: 12.00.10. Харків, 2000. 408 с.
24. Дьомін Ю.М. Прокурорський нагляд в Україні: навч. посіб. Київ: *Прецедент*, 2009. 164 с.
25. Коробко Ю.В. Сутність та види процесуальних повноважень прокурора у досудовому кримінальному провадженні. *Вісник прокуратури*. 2015. № 11. С. 37–47
26. Організація та діяльність органів прокуратури України: навч. посіб. П. М. Каркач, В. В. Кривобок, В. С. Бабкова та ін.; за ред. П. М. Каркача. Харків : *Право*, 2019. 500 с.
27. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів, що затверджений Всеукраїнською конференцією прокурорів: наказ Генеральної прокуратури України від 27.04.2017 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17>. (дата звернення: 14.03.2024).
28. Луцик В.В., Кордіяка Т.В. Повноваження прокурора, спрямовані на виявлення порушень закону в ході досудового розслідування, у кримінальному процесі України та Польщі. *Університетські наукові записки*. 2016. № 1. С. 191-204.
29. Марочкін І. Є. Прокурорський нагляд в Україні: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / І. Є. Марочкін, П. М. Каркач, Ю. М. Грошевой та ін.; за ред. і. Є. Марочкіна, П. М. Каркача. Харків : *Одіссей*, 2006. 240 с.

30. Грицаєнко Л. Інститут підтримання обвинувачення в Україні та зарубіжних країнах / Л. Грицаєнко // *Вісник прокуратури*. 2009. № 8. С. 111-121.
31. Колодчин В.В. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції : [монографія] / В.В. Колодчин, А.Р. Туманянц. Х.: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.
32. Про організацію участі прокурорів у судовому розгляді кримінальних справ та підтримання державного обвинувачення : Наказ Ген. прокурора України від 19 верес. 2005 р. № 5гн // Мега-НаУ : профес. юрид. система <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.12259.0>. (дата звернення: 14.03.2024).
33. Гнатюк А.Ю. Функціональна структура кримінальної процесуальної діяльності прокурора у досудовому провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Кривий Ріг, 2016. 18 с.
34. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 14.03.2024).
35. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні : Наказ Генерального прокурора України від 28.03.2019 р. № 51. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE33334.html. (дата звернення: 14.03.2024).